

Gecijferdheid in beeld: over rekenen, cijfers en financiën

Factsheet voor
bibliotheken
met informatie,
inspiratie en
handvatten

BUY

€

-10%

i

Inhoud

Voorwoord

Beheersing van de basisvaardigheden is cruciaal om te functioneren in onze maatschappij. Naast taal- en digitale vaardigheden zijn dit ook de vaardigheden die te maken hebben met cijfers en rekenen. In deze factsheet besteden we aandacht aan gecijferdheid.

En gaan we in op de vraag: wat kun je ermee als bibliotheek richting je bezoekers en partners? Deze factsheet is een update van zijn voorganger, Rekenvaardigheden die in 2018 ver-

scheen. Met de kennis van nu spreken we niet meer over rekenvaardigheden maar over gecijferdheid. Hierbij gaat het om cijfers in verbinding met echte (dagelijkse) situaties: Heb je genoeg geld voor de boodschappen? Hoe laat moet je vertrekken om op tijd te zijn voor die afspraak? Hoeveel gram suiker moet er in die taart? Hoe lees je in de tabel af welk weer het morgen wordt? Mensen die hier moeite mee hebben noemen we laaggecijferd.

Het doel van deze factsheet is om het 'cijferbewustzijn' te vergroten en de samenhang tussen de verschillende basisvaardigheden te onderstrepen. We hebben in dit document specifiek aandacht voor het onderwerp financiën. Want als het gaat om financiële vaardigheden, gaat het onderliggend ook vaak over gecijferdheid. Deze factsheet biedt informatie, inspiratie en handvatten op het gebied van programmering en collectie.

Introductie op gecijferdheid

De hele dag kom je in situaties terecht waarin getallen, cijfers en maten een rol spelen. De meeste mensen staan hier niet eens bij stil, omdat het zo gewoon en alledaags is dat het denkwerk automatisch gaat. Tenminste, als je voldoende gecijferd bent. Is iemand dit niet (goed), dan kan dat belemmerend zijn in het dagelijks leven. Volwassenen die hier problemen mee ondervinden, noemen we laaggecijferd. Naar schatting gaat het om 2,1 miljoen mensen in Nederland.¹

Niet kunnen klokkijken of plannen is erg lastig. Het vormt een obstakel om op tijd te komen op het werk of de kinderen naar school te brengen. Dat geldt ook voor werken met een kalender en het plannen van afspraken.

Dagelijks gaan we met geld om. Als rekenen moeilijk is en een gevoel van ordegraote ontbreekt of iemand kan het wisselgeld niet natellen, dan is boodschappen doen lastig. Helemaal ingewikkeld wordt het om te bepalen of er genoeg geld is. Voor nu, maar ook voor de rest van de maand. Sparen en budgetteren zijn onmisbare vaardigheden, maar moeilijk voor iemand die moeite heeft met gecijferdheid.

Mensen die laaggecijferd zijn hebben moeite met maten en maatgevoel. Dit levert bijvoorbeeld problemen op bij het koken volgens een recept, het innemen of toedienen van medicijnen, het inschatten van afstanden (en hoe lang je er over doet) of bij het beladen van een caravan.

Laaggecijferdheid kan gevaarlijke situaties kan opleveren. Denk aan financiële oplichting, het innemen van verkeerde hoeveelheden medicijnen of het verkeerd interpreteren van werkinstructies waarin getallen voorkomen.

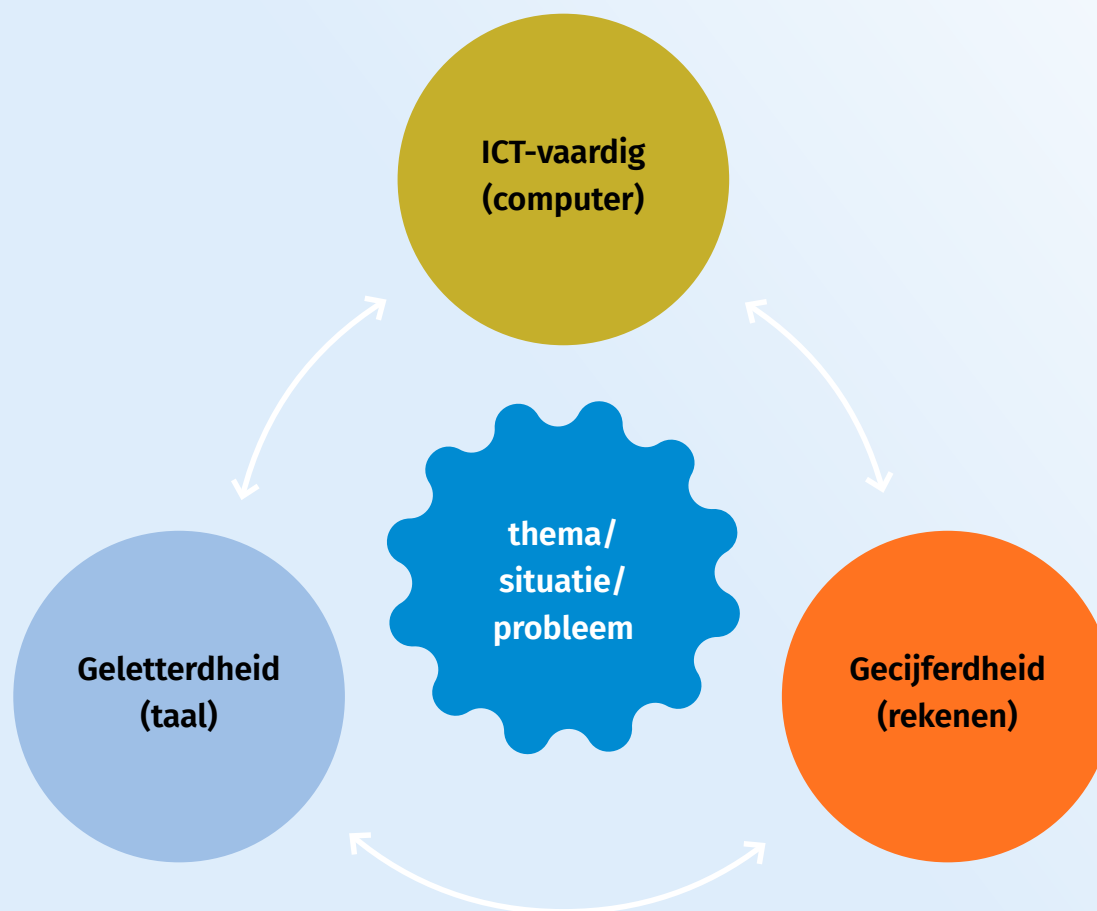

Het geeft daarnaast ook maatschappelijke problemen, zoals sociale uitsluiting, problematische werktoeleiding en schulden. Veel instanties zoals gemeenten, UWV, scholen, werkgevers en medische hulpverleners hebben te maken met de gevolgen, die erg kostbaar kunnen zijn en veel menskracht vragen.

¹ Bron: [Aanpak van laaggeletterdheid | Rapport | Algemene Rekenkamer](#)

Gecombineerde aanpak

In het dagelijks leven staan geletterdheid, gecijferdheid en digitale vaardigheden niet op zichzelf, ze zijn onlosmakelijk verbonden. In veel situaties komen rekenen, taal en digitaal namelijk tegelijk voor. Denk aan het lezen van loonstroken, advertenties en grafieken in de krant. Ook steeds meer formulieren moeten online ingevuld worden, zoals de belastingaangifte en declaraties bij de ziektekostenverzekering. Bovendien zijn het regelen van online bankzaken en online winkelen niet meer weg te denken uit onze maatschappij. Het bieden van een gecombineerde aanpak voor taal, rekenen en digitale vaardigheden is effectiever dan de ondersteuning op enkel één van de basisvaardigheden te richten.

“DOK zet in op de basisvaardigheden. Rekenen vind ik niet bij onze bibliotheek passen maar gecijferdheid als deel van de basisvaardigheden wel. Logisch want als je moeite hebt met taal heb je ook moeite met de woordenschat van rekenen. Lezen ligt zo dicht bij de taal van rekenen; het is onlosmakelijk verbonden.”

Janine Jongen – senior adviseur Taaleducatie van DOK Delft

Factoren die gecijferd gedrag verbeteren

De afbeelding hiernaast laat zien dat het bij gecijferdheid niet alleen gaat om het hebben van voldoende rekenvaardigheden (Kennis en vaardigheden), maar ook dat iemand in staat moet zijn om dit toe te passen in het dagelijks leven, zoals in een werksituatie (Context). Voldoende zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld hebben (Houding), maar ook het kunnen stellen van kritische vragen en het analyseren van de situatie (Hogere orde vaardigheden) zijn noodzakelijk om gecijferd gedrag te verbeteren. Dit vraagt van de bibliotheek en haar partners het bewustzijn en handelingsperspectief dat cijfers het onderliggende probleem kunnen zijn bij laagtaalvaardigheid of digivaardigheid én dat het gaat om meer dan alleen cijfers en rekenen.

Context

- Dagelijks leven
- Werksituatie
- Burgerschap
- Verder leren
- Financiën
- Gezondheid en welzijn
- Recreatie/spel

Kennis en vaardigheden

- Hoeveelheid en getallen
- Afmeting en vorm
- Patronen, relaties en verandering
- Data en kans
- Gebruik van rekenmachine
- Gebruik van apps en spreadsheets
- Digitale vaardigheden

Context

Hogere orde vaardigheden

Hogere orde vaardigheden

- Hanteren van de situatie
- Analyseren van de situatie
- Informatief interpreteren
- Redeneren
- Mathematiseren
- Probleemoplossen
- Kritisch denken

Houding

Houding

- Zelfvertrouwen
- Motivatie
- Positief zelfbeeld
- Samenwerking
- Flexibel
- Weinig rekenangst
- Leerbaar

Context: financiën in relatie tot gecijferdheid

In het dagelijks leven is het vaak zo dat mensen die moeite hebben met rekenen en cijfers, het ook lastig vinden om goed om te gaan met hun financiën. Ze missen daar de benodigde vaardigheden voor. Het hebben van de juiste vaardigheden om financieel zelfredzaam te zijn, heeft dan ook een sterke relatie met gecijferdheid. Vandaar dat we hier in deze factsheet extra aandacht aan geven.

Het niet kunnen overzien van een budget en het niet goed kunnen inschatten van de waarde van bedragen leiden onvermijdelijk tot schulden (uit: [Het belang van rekenen en gecijferdheid in een leven lang ontwikkelen](#)). Vaak gaan mensen leningen aan tegen woekerrentes om het ene gat met het andere te dichten. Dit heeft een effect op de persoon zelf en zijn of haar gezin, maar is ook een last voor de maatschappij.

Deze mensen krijgen te maken met armoede, deurwaarders, schuldhulpverlening, enzovoort. Armoede en laaggeletterdheid, dus ook laaggecijferdheid, gaan hand in hand: laaggeletterdheid is vaak een belemmering om zelfredzaam te zijn en vergroot de kans op armoede.

Bij het aanleren of versterken van financiële vaardigheden is het van groot belang dat er aandacht en bewustzijn is voor de vraag of mensen beschikken over voldoende taal-, reken- en digitale vaardigheden. Daarbij geven mensen die laaggeletterd zijn en worstelen met financiële problemen aan dat hun schulden weliswaar niet worden opgelost door hun leesvaardigheid te verbeteren, maar dat het hen wel versterkt. (Uit: [Nadja Jungmann, Geldzorgen en educatie. Leren, signaleren, bespreken en verwijzen, pagina 5](#)).

De doelgroep

Er is geen eenduidig antwoord te geven op de vraag welke mensen het meest moeite hebben met gecijferdheid. De doelgroep is breed en divers.

In zijn algemeenheid is er nauwe samenhang met laaggeletterdheid en vanuit dat gegeven gaat het waarschijnlijk over vergelijkbare doelgroepen. Er is een relatie tussen opleidingsniveau en de mate waarin je met cijfers kunt omgaan. Maar die is niet één op één. Het is niet zo dat laagopgeleiden per definitie laaggecijferd zijn – het komt ook voor onder mensen met een hbo- of universitaire diploma. Vast staat dat leeftijd in relatie tot opleiding een grote rol speelt: “... De kloof tussen mbo’ers en hbo’ers neemt toe. Jongeren (tot 34 jaar) vormen een belangrijke doelgroep bij het thema gecijferdheid”

(uit: [Rekenniveaus op het mbo; Nederlandse jongeren langs de internationale meetlat](#)).

In de meeste gevallen is er sprake van rekenangst. Rekenangst is een gevolg van het rekenonderwijs dat van oudsher is gericht op het uitwerken van sommen. Bij de uitkomst wordt een kind geconfronteerd met oordelen: de som is goed of fout. Als iemand voortdurend onder het gemiddelde scoort en continu hoort dat het antwoord fout is, kan dit een rol blijven spelen, ook als het kind volwassen is.

Niet iedereen die laaggecijferd is weet dit van zichzelf. Dit komt doordat het niet altijd duidelijk is dat het om een gecijferde situatie gaat. Vaak wordt gedacht aan niet goed kunnen rekenen, maar gecijferdheid gaat verder dan

dat. Complexiteit en context van de situatie spelen daarbij een rol, zoals bij rekenangst. Hierdoor is de doelgroep niet altijd makkelijk te herkennen en kan actie ondernemen lastig zijn.

Vaak weten mensen die moeite hebben met cijfers zich best te redden in het dagelijks leven. Ze vragen familie of burens om hen te ondersteunen bij een financiële situatie of hebben strategieën ontwikkeld om hun laaggecijferd te verbergen. Maar als hun sociale vangnet wegvalt, dan komen zij in de problemen.

Voorbeelden hiervan zijn:

- betalen met grote waarde aan bankbiljetten en het wisselgeld niet tellen;
- structureel te laat komen op afspraken of niet op komen

“Toen we in het taalcafé het weer bespraken bleek dat sommige deelnemers de weerkaartjes uit de krant niet konden ‘lezen’; ze snapten de weercijfers niet”.

Heleen van Maurik - docent-taalsvrijwilliger bibliotheek AanZet

dagen en zeggen dat je de tijd bent vergeten;

- familie of vrienden inschakelen om administratie te doen en dit niet controleren;
- opmerkingen maken als: “Ik ben niet goed met cijfers, doe jij dit maar.”, “Ik heb mijn bril niet bij me, kun jij zeggen op welk perron ik moet zijn?”, “De wekker ging niet af.”, “Ik kan niet koken, ik vind kant-en-klaar maaltijden veel lekkerder.”

De rol van de bibliotheek bij gecijferdheid

Bibliotheken werken al jarenlang aan de aanpak van laaggeletterdheid. Wil je volwaardig meedoen en zelfredzaam zijn in onze samenleving dan moet je in staat zijn om een combinatie aan taal-, digi- en cijfervaardigheden in te zetten. Je moet informatie kunnen verzamelen, interpreteren en analyseren om daar vervolgens een actie, mening of keuze aan te verbinden. De focus van bibliotheken heeft de afgelopen jaren sterk gelegen op het terugdringen van taalachterstanden. Terwijl veel laaggeletterde mensen ook laaggecijferd zijn en de bibliotheek ook daar een belangrijke rol in kan pakken. Er valt dus nog een wereld te winnen!

De bibliotheek ondersteunt volwassenen die beter willen leren rekenen, omgaan met cijfers of budgetteren, zodat zij zich op het werk of thuis zelfstandig kunnen redden. Dit doen bibliotheken door:

- het zijn van de vindplaats en verbindplaats van inwoners;
- informatie en kennis beschikbaar te stellen;
- als non-formele aanbieder cursussen en activiteiten aan te bieden;
- samen te werken met partners die op hetzelfde thema of voor dezelfde doelgroep actief zijn.

Er zijn verbanden te vinden tussen de thema's en programma's die de bibliotheek biedt in de aanpak van laaggeletterdheid. Bijvoorbeeld in

“ We zien DOK op dit moment als de lokale ambassadeur van het thema gecijferdheid.”

Janine Jongen - senior adviseur Taaleducatie, en Corien van Gelder - adviseur Taalhuis, van DOK Delft

het programma Digisterker en bij het Informatiepunt Digitale Overheid zijn veel raakvlakken te vinden met gecijferdheid. Mogelijk spelen hier naast de digitale vragen ook problemen rond gecijferdheid. Maar ook bij de gesprekken in het Taalcafé of de makkelijk-lezen-leesclub kan verbinding worden gelegd met gecijferdheid.

Bewustwording

Gerichte ondersteuning bieden aan mensen die moeite hebben met gecijferdheid start met het creëren van bewustwording. Kijk eerst naar jezelf: wat weet jij als specialist over gecijferdheid en hoe kijk jij hier tegenaan. Vervolgens kan worden gewerkt aan kennisoverdracht en het creëren van bewustwording bij anderen, bij zowel collega's, vrijwilligers en partners. Wees je ervan bewust dat het bij een kwetsbare volwassene niet alleen gaat om laaggeletterdheid of een gebrek aan enkele digitale vaardigheden, maar om een gebrek aan basisvaardigheden in de brede context, met daarin dus vaak ook een gecijferde component. Door iedereen te informeren over gecijferdheid kan dit meegenomen worden in hun lessen, spreekuren en bijeenkomsten. Zo leren alle betrokkenen om problemen met gecijferdheid sneller te herkennen. Het boekje [‘Het belang van rekenen en gecijferdheid in een leven lang ontwikkelen’](#) is bijvoorbeeld een goed hulpmiddel om je partners te informeren.

In het kader van het [project 'Gecijferdheid telt mee'](#) zijn Probiblio en de bibliotheken Oostland, AanZet en DOK Delft in 2021/2022 aan de slag met de vraag: hoe kunnen bibliotheken laaggecijferden bereiken en ondersteunen. Dat gebeurt onder aanvoering van Hogeschool Utrecht (HU) en met subsidie van Tel mee met Taal – Experimenten.

Bart van Aanholt, coördinator Basisvaardigheden van Bibliotheek AanZet, vertelt over wat dit project heeft betekend in zijn bewustwordingsproces: ‘Door de bijeenkomsten die we in het kader van het project ‘Gecijferdheid telt mee’ hebben gehad, heb ik veel kennis opgebouwd en inzichten gekregen. Vanaf het moment dat ik hoorde om hoeveel mensen het in Nederland gaat - [2,1 miljoen](#) - en hoe zij

dagelijkse situaties ervaren heb ik veel geleerd en mij eigen gemaakt. Daarvoor was mij dit echt onbekend. Nu zie ik de hele dag door gecijferde situaties!

Die omslag van het onbekende naar bewustwording maakte me enthousiast om dit thema op te pakken. Ik heb me 10 tot 15 jaar lang hard gemaakt voor taal en wil nu hetzelfde doen voor gecijferdheid.

Eigenlijk ben je even een ontdekkingsreiziger binnen een nieuw thema, waarbij je onderzoekt wat het probleem is en wat we daartegen kunnen doen. Dat zorgt voor een drive.’

Uit: [‘Gecijferdheid is overal, in alle dagelijkse dingen’](#)
[| Probiblio](#)

“Bibliotheek Oostland wil met alle basisvaardigheden gaan werken. Na taal en digitaal, stond gecijferdheid ook op ons lijstje. Daarom was aansluiten bij het project Gecijferdheid Telt Mee 1 + 1 = 3.”

*Ilse van der Bilt - Taalhuiscoördinator en
Esther de Wit - Vakteamhoofd Volwassenen
bij Bibliotheek Oostland*

Samenwerkingspartners

De bibliotheek werkt samen met lokale en regionale partners om mensen te ondersteunen bij het beter leren rekenen, administreren en budgetteren. Samenwerking krijgt onder meer vorm in het bereiken van mensen, het uitvoeren van programma's en door doorverwijzing van en naar partners en de bibliotheek. Door met partners in gesprek te gaan kan gezamenlijk gekeken worden waar nog mogelijkheden en kansen liggen in het werkgebied om samen op te trekken. Zet het op de lokale kaart! Het is daarbij belangrijk om een integraal aanbod aan te bieden en het netwerk goed te integreren in de verschillende samenwerkingsnetwerken die er zijn, zoals het Taalhuis-netwerk of Informatiepunt Digitale Overheid-netwerk.

Samenwerkingspartners voor de Bibliotheek zijn onder meer:

- maatschappelijk werk;
- welzijnswerk;
- Wmo-loket;
- sociaal werk;
- Formulierenbrigade;
- (sociale) huurcorporaties;
- juridisch loket;
- wijkcentra;
- scholen.

Specifiek rondom gezondheid en gecijferdheid:

- huisartsen;
- consultatiebureaus;
- [MEE](#) – welzijnsorganisatie, verzorgt in veel gemeenten en regio's ondersteuning voor onder andere mensen met een beperking en adviseert over geldzaken.

Specifiek rondom financiën zijn mogelijke partners:

- financieel dienstverleners;
- gemeentelijke schuldhulpverlening;
- UWV;
- sociaal werkbedrijven;
- Het Landelijk Stimuleringsnetwerk Thuisadministratie. Hier vind je lokale [SchuldHulpMaatjes](#) en organisaties die hulp bieden bij thuisadministratie;
- De [NVVK](#) – branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren, helpt financiële misstanden tegengaan en biedt sociale alternatieven om schulden te voorkomen, op te lossen en beheersbaar te maken. In bijna alle Nederlandse gemeenten bieden de lokale leden – publieke instellingen én private ondernemingen – hun diensten aan.

Aan de slag met gecijferdheid

In dit hoofdstuk spreken we over het woord 'rekenen'. We hebben hier bewust voor gekozen; we zien dat dit beter aansluit bij de termen die bekend zijn en in de communicatie gebruikt worden. We zijn ons ervan bewust dat dit verwarring kan oproepen. Maar op dit moment is het begrip 'gecijferdheid' nog te onbekend.

Programmering

De bibliotheek biedt, als non-formele aanbieder van cursussen en activiteiten aan de doelgroep, diverse programmering aan. Ook door informatie en kennis beschikbaar te stellen aan partners. Hieronder volgen suggesties voor programmering die de bibliotheek, al dan niet in samenwerking met partners, kan inzetten. Het uitgangspunt moet altijd zijn: ga uit van de leervraag van de bezoeker.

Cursussen en activiteiten

Geld- en rekengesprek

Dit gesprek richt zich op ervaringen, opvattingen en gevoelens van de deelnemer over rekenen. Het doel van dit gesprek is te achterhalen bij welke van deze aspecten de deelnemer belemmeringen ervaart in een dagelijkse situatie waarbij gecijferdheid een rol speelt.

- Gaat het over angst voor rekenen: 'Ik deed het altijd fout en kan het ook nooit meer goed doen.'
- Voelt iemand zich onzeker als het over getallen gaat: 'Zodra het boven de 100 gaat durf ik het niet meer.', of
- Gaat het om het ontbreken van bepaalde kennis (hiaten): 'Ik heb een stuk school gemist. Ik heb dit nooit begrepen.'

Een rekengesprek heeft ook als doel om erkenning te geven aan een ervaren probleem en dit te normaliseren. Dit doe je door met elkaar te praten over ervaringen en herinneringen als kind met rekenen, (wat was diegene voor 'rekenkind'). Maar ook door te bespreken hoe iemand als volwassene omgaat met gecijferde situaties en wat opvattingen (attitude) zijn over rekenen.

Een rekengesprek kan een manier zijn om duidelijk te krijgen of en hoe de deelnemer de kwaliteit van zijn gecijferd gedrag zou willen verhogen.

Taal-, digi- en rekenmaatjes

Door de inzet van vrijwilligers als maatje kan de bibliotheek, net als bij de inzet van Taalmaatjes, individuele ondersteuning bieden aan één of meerdere mensen. Centraal staat het vergroten van de reken- en cijfervaardigheden en het doorbreken van angst voor rekenen. Aan de hand van het stappenplan, [Volwassenen rekenen; de didactiek van gecijferdheid](#), wat een vast stramien heeft, kunnen in dit gesprek eenvoudige en complexere gecijferdheidsvraagstukken aangepakt worden.

“ Met onze deelname aan het project ‘Gecijferdheid telt mee’ ontwikkelen we trainingen voor taalmaatjes en voor rekenmaatjes gebaseerd op de Taal voor het Leven training. Aangevuld met kennis over rekencontext en functioneel rekenen. De training is bestemd voor taalmaatjes. Daarmee zijn de taalmaatjes vervolgens in staat om een rekenvraag te herkennen en te adresseren. De training voor de rekenmaatjes gaat dieper op gecijferdheid en het rekengesprek in. Ons doel voor 2022 is om 30 rekenmaatjes te koppelen aan een leerder. En dat iedereen DOK hiervoor weet te vinden.”

Corien van Gelder - adviseur Taalhuis, van DOK Delft

Rekencursus

Bij een aantal vestigingen van Bibliotheek Rotterdam wordt een [rekencursus](#) gegeven waarbij deelnemers hun rekenvaardigheden van de dagelijkse praktijk versterken en zich tegelijkertijd oriënteren op belangrijke thema's waarbij rekenvaardigheden van pas komen.

Leerdomeinkaart rekenvaardigheden

De [Leer Domeinkaart Rekenvaardigheden](#) biedt taal of rekenmaatjes informatie over anderstalige leerders en hun mogelijke leervragen. Ook geeft deze kaart inspiratie over het organiseren van betekenisvolle ondersteuning bij het functioneel gebruik van rekenvaardigheden.

Wekelijks oefensprekuren in de bibliotheek

Er zijn diverse programma's waarmee mensen zelf het rekenen kunnen oefenen zoals [ffLerenRekenen.nl](#) en [Beterrekenen.nl](#). Sommige mensen vinden het echter prettig om hierbij geholpen te worden. Verzorg wekelijks een spreekuur waarin mensen onder begeleiding kunnen oefenen op een computer in de bibliotheek.

Doe je Digiding

Wil je aan de slag met jongeren en basisvaardigheden? Start een samenwerking met onderwijsinstellingen rondom de digitale én financiële vaardigheden van vmbo-leerlingen en eerstejaars mbo-studenten via de online modules van [Doe je Digiding](#), van Digisterker. Financiële vaardigheden maken o.a. onderdeel uit van het Informatiepunt Digitale Overheid, als het gaat over vervoerszaken, zorgverzekering en studeren. Leerlingen en studenten maken via Doe je Digiding kennis met de digitale overheid en leren hoe dit zelfstandig kunnen gebruiken. De inhoud van de modules sluit ook aan

bij vakken zoals maatschappijleer, burgerschap en loopbaanoriëntatie. De bibliotheek kan onderwijsinstellingen attenderen op dit aanbod en jongeren kennis laten maken met mogelijk vervolgaanbod bij de bibliotheek. Denk hierbij aan het gebruikmaken van studieplekken, digitale- en taalactiviteiten in het Taalhuis of de loketfunctie van het Informatiepunt Digitale Overheid.

Bij de Bibliotheek de Plataan staan maandelijks deskundige vrijwilligers klaar in het [Financieel Café](#) om te helpen met verschillende financiële- en administratieve vragen. Dit wordt samen met Schuldhulpmaatje in de avond georganiseerd. Het is gratis en je kunt er zonder afspraak naar toe.

Informatieve bijeenkomsten

Organiseer een serie informatieve bijeenkomsten over geld en financiën. Nodig, samen met de partners, de doelgroep zo gericht mogelijk uit. Gebruik begrijpelijke taal in de uitnodiging en de presentatie. Wijs ook de samenwerkingspartners en gespreksleider hier op. De bijeenkomsten hebben prikkelende thema's: de uitdaging zit in het bereiken van de doel- groep en het begrijpelijk overbrengen van informatie. Nodig voor deze bijeenkomsten sprekers uit die meer weten over thema's zoals:

- de waarde van geld
- rondkomen vroeger en nu
- geld, opvoeding en zakgeld

Organiseer bijeenkomsten specifiek gericht op een thema of life event om in te spelen op de interesse- of leer- behoefte van jongeren. Organiseer dit samen met experts afgestemd op het thema (zoals DUO) en met partners die de doelgroep bereiken (zoals jongeren- werkers). Denk bijvoorbeeld aan een avond voor eindexamen-scholieren over praktische regelzaken rondom hun vervolgopleiding of studie of het kiezen van een zorgverzekering als ze 18 jaar worden.

Een bijeenkomst voor samenwerkingspartners

Nodig (mogelijke) samenwerkings- partners uit om uitleg te geven en/of samen na te denken over laaggecijferd-

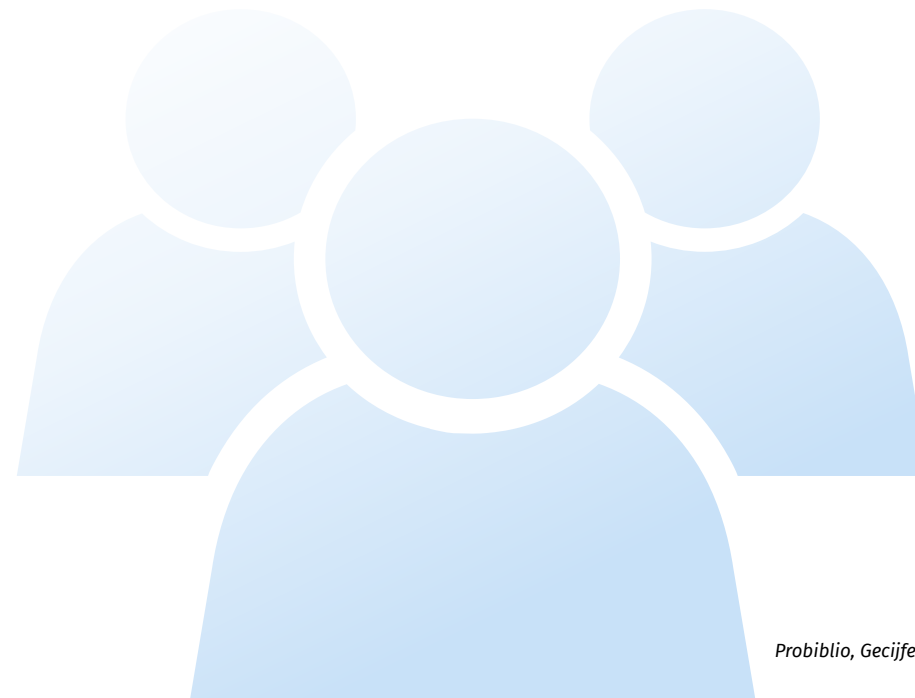
heid. Hoe kunnen de partijen elkaar optimaal aanvullen en ondersteunen? Er is vaak overlap in de doelgroepen en de partners herkennen de problema- tiek. Zoek er samen naar hoe je elkaar kunt versterken en aanvullen.

Spreekuren van partnerorganisaties

De bibliotheek kan ook activiteiten van partnerorganisaties faciliteren. Bijvoorbeeld een inloopspreekuur voor mensen met vragen over hun financiële administratie. Of jeugd- en jongeren- werk dat een spreekuur organiseert

voor jongeren van 16 tot 26 jaar die vragen kunnen stellen over geldzaken. Sommige partnerorganisaties bieden op vrijwilligersbasis hulp bij het invul- len van formulieren. Nodig deze orga- nisaties uit om deze spreekuren in de bibliotheek te houden.

Sommige bibliotheken organiseren dit rondom het [ontwikkelplein](#), waar bijvoorbeeld 'werken en inkomen' een thema op een specifiek moment in de week kan zijn.

Cursus Slimmer omgaan met geld, Bibliotheek de Plataan Rekenvaardigheid, maar dan anders. In de cursus 'Slimmer omgaan met Geld' is bewust gekozen voor een aanpak met voorbeelden uit de praktijk. Geen cursus met moeilijke rekensommen, maar situaties uit het dagelijkse leven. Waarin de deelnemers zichzelf of hun eigen situatie kunnen herkennen. Met als doel om geldproblemen te voorkomen. In totaal duurt de cursus 16 weken, elke week een les van 2 uur. Als mensen na afloop van de cursus meer willen leren, bijvoorbeeld budgetteren of rekenen, dan helpt de Bibliotheek hen een geschikte cursus uit te zoeken. Zo kunnen de mensen die dat willen doorstromen.

Meer weten? Lees de beschrijving van de cursus '[Slimmer omgaan met geld](#)'.

Organiseer een bijeenkomst voor een focusgroep samen met partners uit het werkgebied, toegespitst op de doelgroep jongeren of ouderen. Nodig partners uit die werken met deze doelgroepen, zoals het voortgezet onderwijs, mbo-onderwijsinstellingen en jeugd- en jongerenwerk voor jongeren. En welzijnswerk, ouderenbonden en wijkverenigingen voor de doelgroep ouderen. Verken gezamenlijk de behoeften van de doelgroep en vergelijk opties voor nieuw aanbod metactiviteitendie deze organisaties al ondernemen.

Informatiepunt Digitale Overheid

Een spreekuur over geldzaken is gemakkelijk te combineren met het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) in de bibliotheek. De overheidsinstanties die aan dit informatiepunt gekoppeld zijn, hebben raakvlakken met financiële thema's. Zoals DUO, de Belastingdienst, zorgkosten via het CAK en CIZ en het betalen van verkeersboetes via het CJIB. Uitbreiding van het IDO naar een informatievoorziening op brede thema's van

financiële zelfredzaamheid is ook een mogelijkheid. Dat kan in samenwerking met partners die thuis zijn in financiële regelingen en in het bijstaan van kwetsbare doelgroepen, zoals de gemeente en schuldhulpdienstverlening.

Informer en trainen vrijwilligers en professionals

De informatiefunctie van de bibliotheek kan ook ingezet worden voor vrijwilligers en professionals die, bewust of onbewust, met de doelgroep werken. Denk hierbij aan medewerkers van sociale teams, woningbouwcoöperaties, gemeenten, voedselbanken en thuisadministratieorganisaties. Financiële problematiek staat vaak niet op zichzelf en gaat regelmatig samen met achterblijvende taal- en digitale vaardigheden. Dat vraagt om een brede blik in signaleren en aankaarten. Organiseer bijvoorbeeld in samenwerking met schuldhulpdienstverlening een training over het herkennen en doorverwijzen van mensen die laaggeletterd en onvoldoende financieel zelfredzaam zijn.

Inspiratiebox Gecijferdheid

In de Inspiratiebox Gecijferdheid zijn materialen te vinden die gecijferdheid integreren in de taalactiviteiten. In het document 'Overal getallen' staan 100 alledaagse gecijferdheidsonderwerpen die taal- en rekenmaatjes ondersteunen bij hun gesprekken. Bovendien vind je er ook tips voor telpellen, tactische spellen en rekenspellen.

In het project '[Gecijferdheid telt mee](#)' zijn praatplaten ontwikkeld bestaande uit foto's. Ze bevatten geen taal. Deze zijn bedoeld om het gesprek aan te gaan over alledaagse situaties waarbij gecijferdheid een rol speelt: winkelen, zorg, opvoeding, klussen, hobby's enzovoorts. Op de achterkant van de praatplaten staan inspiratie en voorbeeldvragen die je bij de foto's kunt stellen voor het rekengesprek met het taal-/rekenmaatje

Benieuwd naar de Inspiratiebox Gecijferdheid? [Neem een kijkje](#).

Oefenprogramma's en materialen

Bezoekers van de bibliotheek vinden het fijn om met verschillende materialen aan de slag te kunnen. Een goede collectie nodigt hiertoe uit. Hieronder zijn een aantal suggesties van oefenprogramma's en materialen te vinden over rekenen en financiën. Een belangrijk uitgangspunt in bijna alle oefeningen en programma's rondom gecijferdheid voor volwassenen is dat deze uitgaan van situaties, rollen en taken in het dagelijks leven.

Digitale oefenprogramma's

Rekenen

Oefenen.nl biedt alle programma's over [rekenen en geld op één themapagina](#).

- Het programma [Lees en Schrijf! - Geld en rekenen](#) legt uit hoe je het beste met geld kunt omgaan. Over contant betalen, betalen via internet, in termijnen en over korting en sparen. Er is ook een [werkboek](#) bij het programma met uitleg van sommen en woorden die met geld te maken hebben en er is aandacht voor de rekenmachine.
- Het programma [Lees en Schrijf! - Uit en thuis](#) is een mooi voorbeeld van de geïntegreerde aanpak taal en rekenvaardigheid. Bij onderwerpen als klussen, winkelen en vakantie worden beide vaardigheden geoefend.
- Het programma [Tel je Geld](#) geeft je overzicht en inzicht in je inkomsten

en uitgaven. Hoe ga je verstandig om met geld? Hoe moet je budgetteren? Hoe houd je overzicht? Hier leer je ook de [Budgetplanner](#) te gebruiken. De Budgetplanner is een handig hulpmiddel waarin je op een eenvoudige manier je inkomsten en uitgaven bijhoudt.

Het digitale oefenprogramma

[ffLerenRekenen](#) gaat uit van veel voorkomende rekensituaties.

De ffLerenRekenen-theorie leert beter rekenen aan de hand van de gesproken uitleg en toelichting op de oefeningen met breuken, procenten en verhoudingen. Bij ffLerenRekenen-Praktijk past de deelnemer het geleerde toe in dagelijkse situaties, herkenbaar van thuis, werk of vrije tijd.

Financiën

['Voor 't zelfde geld'](#) is een cursusprogramma van Stichting Lezen en

Schrijven, speciaal gemaakt voor mensen die hun administratie op orde willen brengen en houden, en die moeite hebben met lezen, rekenen en schrijven. Voorbeelden van thema's zijn internetbankieren, onverwachte uitgaven en verzekeringen. Door de lessen krijgen de deelnemers een goed overzicht van hun financiën en alles wat daarbij hoort. In samenwerking met het Nibud.

[Tel je geld](#) is een oefenprogramma voor mensen die minder geld uit moeten of willen geven en mensen die overzicht en inzicht willen hebben in hun inkomsten en uitgaven. Met filmpjes, animaties en aandacht voor reflectie op de eigen situatie. Het programma bevat een certificaat, handleiding en werkbladen. Vanaf taalniveau 1F.

Met de app [Samen Leren](#) oefen je samen om je basis- vaardigheden te

verbeteren: bijvoorbeeld Nederlands, verstandig omgaan met geld, rekenen of gezond leven. Deelnemers zitten bij elkaar en maken de oefeningen op hun eigen telefoon. De onderwerpen sluiten aan bij de programma's op Oefenen.nl. De app Samen Leren is te downloaden in de Apple Store en in Google Play Store.

[Wijzer in geldzaken](#) is een platform dat informatie en lesmateriaal biedt over situaties waarbij je te maken krijgt met financiën. Voorbeelden zijn ontslag, uit elkaar gaan en pensioen. Het platform kan onder begeleiding van vrijwilligers ingezet worden in de bibliotheek.

[Steffie.nl](#) zet zich in voor mensen met een verstandelijke beperking, ouderen en laaggeletterden. Via eenvoudige websites word je bij allerlei onderwerpen geholpen, zoals computeren, eten en drinken, reizen en gezondheid. Er zijn websites op het gebied van geld, met onderwerpen als schuldhulpverlening, eenvoudig bankieren, MijnOverheid en het aanvragen van WW, een bijstandsuitkering of toeslagen.

Materialen

Materialen rondom rekenen

[Melkweg+](#) bevat oefenboekjes (pdf) die vooral geschikt zijn voor NT2'ers. Er zijn vijf rekenboekjes op het instroom- niveau:

- Reizen (onder meer klokkijken, kilometers);
- Boodschappen (kassabon, duurder/goedkoper dan);
- Huishouden (energie- en waterrekening);
- Cursus volgen (abonnementskosten);
- Markt (kilo's en grammen).

In de Succes!-oefenboekjes is een aparte serie [Succes! Rekenen](#).

De boekjes bevatten situaties uit het dagelijks leven en de werkomgeving. Voorbeelden zijn:

- Waar doe jij je boodschappen?
- Dat doet de gemeente;
- Slim kopen;
- Gas en stroom;
- Kopen op internet;
- Help! Ik ben mijn pinpas kwijt;
- Belastingen en douane;
- Mijn portemonnee is gestolen!
- Waar blijft mijn geld;
- Hoe ga ik dit betalen?

Er zijn spelletjes op de markt die helpen bij de ontwikkeling van rekenvaardigheden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan yahtzee, vier op een rij en dammen. Je traint hiermee een de rekenvaardigheden, maar vooral je denken, dus de hogere orde vaardigheden. Ze helpen ook om positieve ervaringen op te doen met gecijferdheid.

Materialen rondom financiën

De [series Spreektaal 1, Spreektaal 2 en Spreektaal 3](#) van Het Begint met Taal worden uitgegeven door Van Dale.

De series bevatten een aantal relevante titels rondom financiën:

- [Geld](#)
SpreekTaal 1 Geld van bestellen? (vandale.nl)
- [Kopen](#)
SpreekTaal 1 Kopen van bestellen? (vandale.nl)
- [Geld](#)
SpreekTaal 2 Geld van bestellen? (vandale.nl)
- [Geld](#)
Spreektaal 3 Geld van Stichting Het Begint met Taal & VU-NT2 bestellen? (vandale.nl)
- [Zaken regelen](#)
SpreekTaal 3 - SpreekTaal (vandale.nl)

Uitgaven van Uitgeverij Eenvoudig Communiceren. In de serie [Gewoon Zo](#) is een aantal thema's over geld verschenen.

- Hoe regel je bankzaken?
- Ik regel mijn geldzaken – ook als lespakket
- Ik doe mijn administratie – ook als lespakket
- Aan het werk!

Het boek voor jongeren [Klem; Katja en Udo in de schulden](#) vertelt over Katja en Udo. Hun relatie staat onder druk door ongeopende rekeningen en brieven van de deurwaarder. Klem sluit aan bij het oefenprogramma '[Tel je geld](#)' op Oefenen.nl. Op deze website zijn ook andere boeken te vinden.

Laat tijdens een groepsbezoek de [Budgetplanner](#) zien. Met de Budgetplanner houdt een deelnemer heel simpel de inkomsten en uitgaven bij. Zo krijgt iemand een goed beeld van wat wordt overgehouden of tekort wordt gekomen.

Het boek [Over schulden gesproken](#) laat zien dat de deelnemer met geld moet leren omgaan voordat het te laat is. Het boek bevat openhartige interviews met mensen die in de schulden zijn geraakt. Terugkerend thema is: praat over je schulden en zoek hulp! Met hulp heb je de grootste kans snel uit de schulden te komen.

Meer interessante materialen?

Bekijk het [Trefpunt leermiddelen](#).

Deze factsheet is gemaakt voor bibliotheken door de adviseurs van Probiblio. Heb je vragen over deze factsheet of wil je in jouw bibliotheek meer doen met gecijferdheid? Neem contact op met:

Ellie van der Meer

tel. 06 14 39 49 05

e-mail basisvaardigheden@probiblio.nl

Josja Pieterse

tel. 06 13 30 83 27

e-mail basisvaardigheden@probiblio.nl

©Probiblio, maart 2022

www.probiblio.nl

Bijlage

Achtergrondinformatie

In deze bijlage staan suggesties voor artikelen, e-learnings en interessante websites.

Gecijferdheid

- [‘Het belang van rekenen en gecijferdheid in een leven lang ontwikkelen’](#) van Rinske Stelwagen (CINOP) en Kees Hoogland (APS). Een boekje over waarom het belangrijk is om met gecijferdheid aan de slag te gaan (herziene editie).
- De e-learnings gecijferdheid gegeven door Kees Hoogland, lector van het lectoraat Wiskundig en analytisch vermogen van professionals bij Hogeschool Utrecht.
 - [Gecijferdheid telt mee](#)
 - [Het belang van gecijferdheid in een digitale wereld](#)
 - [Hoe worden mensen laaggecijferd](#)
- Blogs en artikelen van Probiblio over gecijferdheid:
 - [‘Gecijferdheid is deel van de basisvaardigheden, daarom doen wij mee’](#)

- [‘Gecijferdheid is overal in alle dagelijkse dingen’](#)
- [Gecijferdheid en Bibliotheek Oostland: ontwikkeling rekenmodules voor NT1’ers](#)

Rekenen

Aan het eind van het primair onderwijs worden kinderen verondersteld niveau 1F bereikt te hebben voor zowel taal- als rekenvaardigheid. Niveau 2F hebben mensen nodig om taal- en rekentaken in het dagelijks leven te kunnen uitvoeren. NB vanaf pagina 35 zijn de rekenniveaus beschreven.

Financiën

- Nadja Jungmann, [Geldzorgen en educatie](#). Leren, signaleren, bespreken en verwijzen. Onderdeel van artikelenserie Leren in de educatie, Lesgeven, begeleiden en faciliteren.

- Welke rol kan de bibliotheek spelen in het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van inwoners in haar werkgebied? [Probiblio maakte een handreiking en een infosheet voor bibliotheken over de mogelijkheden van een wijkgerichte aanpak.](#)
- Over de relatie tussen laaggeletterdheid en armoede, [lees het rapport van Stichting Lezen en Schrijven.](#)
- De toolkit Blijf in verbinding met laaggeletterden ondersteunt schuldhulpverleners in gesprekken met laaggeletterden met schulden. Zij kunnen aan de hand van de afbeeldingen uitleg geven over geldzaken en het traject van schuldhulpverlening.

- [Nibud](#) – geeft voorlichting en doet onderzoek naar geldzaken in de praktijk zoals sparen, lenen, rondkomen en de huishoudportemonnee. Van het Nibud zijn ook de campagnes Grip op geld, Besteed bewust en Doe er je voordeel mee.
- [Week van het geld](#) – Het doel van deze themawEEK is om leerlingen al jong te leren omgaan met geld. Zo wordt de basis gelegd voor financiële zelfredzaamheid op volwassen leeftijd.
- De website [Geldplan kom uit de geldzorgen](#) is bedoeld als hulpmiddel voor Vrijwilligers Thuisadministratie en hun cliënten. Samen vullen zij de Quick Scan in, brengen de financiële situatie in kaart en stellen een actieplan op.
- [Weg uit de schulden](#): ervaringsverhalen over hoe mensen in de schulden komen, Valente / Belastingdienst, 2020.
- [Zelf je schulden regelen](#) – Voor algemene vragen over schulden, schuldhulpverlening of schuldeisers, met de uitleg van begrippen en een overzicht van veel gestelde vragen. Het stappenplan helpt mensen met beginnende financiële problemen een oplossing te vinden en hun financiën weer op de rails te krijgen. Zo maken zij zelf een overzicht en uiteindelijk een betaalplan op maat. De website helpt verder om dit betaalplan uit te voeren en regelingen met schuldeisers te treffen.
- [Divosa](#) is een vereniging waar kennis, netwerk en belangenbehartiging uitgewisseld wordt voor en tussen gemeentelijke leidinggevenden in het sociaal domein. Zij hebben een [factsheet](#) gepubliceerd over de bestaanszekerheid in Nederland.
- [Geldzorgen en educatie](#) is een artikel dat deel uitmaakt van de reeks artikelen Leren in de educatie, Lesgeven, begeleiden en faciliteren. Deze reeks is bestemd voor iedereen die betrokken is bij de volwasseneneducatie, bijvoorbeeld docenten/begeleiders, beleidsmakers, onderzoekers en vrijwilligers. De verschillende artikelen geven informatie over de relevante thema's binnen de volwasseneneducatie, beschrijven de richting waarin de visie hierop zich ontwikkelt en leveren verhelderende voorbeelden. Nadja Jungmann, Geldzorgen en educatie. Leren, signaleren, bespreken en verwijzen. Onderdeel van artikelenserie Leren in de educatie, Lesgeven, begeleiden en faciliteren.